

ЧАЕС. Окупація

Чорнобиль:
нові виклики

Ніч пам'яті

26 квітня 2022 | №03 (1531)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

МИ

пам'ятаємо

ВСЕ

ЧАЕС. Окупація

24 лютого розпочалося повномасштабне військове вторгнення російської федерації на територію України. Під ударом опинилися всі області нашої країни — включно з цивільною та промисловою інфраструктурою.

«Навіть у страшному сні я не міг уявити захоплення Чорнобиля, Запорізької АЕС та обстріл Харківського фізико-технічного інституту, у якому розташована дослідницька ядерна установка. Але це відбулось, — заявив міністр енергетики України Герман Галущенко в інтерв'ю УНІАН. — Атомна війна може розпочатись навіть без запуску ядерних ракет. Якщо це відбудеться, вся Європа буде вимушена ховатись в укриттях, намагаючись врятуватись від радіації. І ви будете знати, хто це зробив — не дивлячись на фейки та пропаганду. Але буде вже пізно.»

Як уже наразі відомо, вторгнення відбувалося як з території росії, так і з території білорусі одночасно. Станцію одразу було захоплено російськими військами із використанням бронетехніки та спеціального загону швидкого реагування Росгвардії. Таким чином, персонал станції з першого дня війни опинився на передовій. Про те, що бачили і відчували працівники ми й спробуємо розповісти в даному матеріалі.

Людмила КОЗАК, інженер 1-ї категорії служби фізичного захисту:

— Напередодні ми прийняли о 21:00 зміну, і ніщо, як то кажуть, не віщувало. Війна для нас, тих хто перебував «на пультах» СФЗ, розпочалася близько 4 години ранку, коли по радіо пролунала інформація, що кордони України атаковано з боку білорусі та російської федерації. І радіо замовкло. Так ми залишилися відрізані від світу.

Потім ми почули звуки вибухів, гуркіт техніки — літаків, гвинтокрилів, пізніше ми бачили й числену техніку, яка йшла через наш майданчик в бік

Кадр з відео, відзнятого працівниками ДСП ЧАЕС

Києва з білорусі. Через наші вікна видно було все. Із телефонних розмов із рідними ми зрозуміли, що мостів немає, отже на зміну до нас ніхто не прийде...

...У другій половині дня в камери спостереження ми побачили, що війська супротивника з'явилися біля об'єктів ЧАЕС. Вони лізли скрізь — через усі можливі санкціоновані та несанкціоновані проходи, через стійки та паркани.

Нарешті вишикувалися біля наших центральних воріт. Розпочалися перемовини. Потім розпочалася окупація.

Я навмисно уникаю емоційних оцінок того, що довелося пережити. У всіх у нас був шок. Хоча спочатку ми, звісно, намагалися допомагати нашим військовим. Поки загарбники не зайшли до пультових, ми в камери сліdkували за їх переміщенням і давали хлопцям інформацію. Потім це стало неможливо, оскільки військові росії весь час перебували поряд із нами. Вони не приховували, що умова захопити територію зони відчуження та майданчик станції їм ставилася як пріоритетна, і вони були готові виконати її у будь-який спосіб, зокрема й шляхом повного знищення всіх, хто чинитиме опір.

Як ми працювали? Режим був дуже важким. Фактично, ми несли свою вахту 24 години на добу 7 днів на тиждень. Дві години ти біля моніторів — дві години хтось інший. Виходити з приміщення, де ми працювали, нам дозволялося лише тричі на добу — до їдальні, душевої, медпункту. На півгодини. Особливо важко було вночі: пару годин ти дивишся в монітори — і очі взагалі нічого не бачать. Тому спочатку вночі ми чергували по дві особи, а пізніше, коли організми виснажилися до меж можливого, — вже по одному. Спали там же, де працювали: на столах, на підлозі.

Дівчатам в їдальні взагалі було дуже важко: вони ледь встигали приготувати їжу на всю ту кількість нашого персоналу, який був на станції. Ми їм допомагали.

Ворог намагався нам заборонити все — наприклад, відповідати на робочі дзвінки українською мовою, примушували націпити на рукава білі пов'язки, які носили вони. Я відмовилася це зробити і вдягнула білий чепчик, які ми носимо в зоні суворого режиму. На чепчику, до речі, вишила тризуб та «ЧАЕС». Нитки знайшлися випадково: в шафці однієї з дівчат знайшовся невеличкий картатенький

шалок — з нього й наторочила тих ниток...

Дуже складно було з санітарними засобами. Виручила нас випадковість. Йдучи на ТУ нічну зміну, я зайшла до магазину і купила додому певні засоби гігієни. Звісно, все це залишила у своїй шафці на «Семиходах». Десь за тиждень окупації нам дозволили сходити на санперепускник, щоб взяти особисті речі, — ось тоді ми й добралися до моєї санітарної «зачатки»...

...Думаю, серед важливого слід зазначити, що ми не тільки зберегли зв'язок із Славутичем, але й змогли це приховати від «орків». Нам вдалося приховати декілька телефонів. Ми знайшли місце, де була мережа. Виходили до вбиральні і передавали відомості в місто. Для цього дотримувалися конспіративних заходів.

Справа в тому, що загарбники іноді дозволяли нам зв'язуватися із рідними. Для цього було виділено один телефон, який завжди лежав у певному місці та біля якого постійно вартував якийсь «слухач». Ми дисципліновано записувалися в чергу на розмову, розмовляли (або робили вигляд, що розмовляємо) — і продовжували зізвонюватися та зписуватися з містом потайки. «Орки» так і не здогадалися про це.

Серед статутних задань, поставлених перед персоналом станції нашою державою, — забезпечення ядерної та радіаційної безпеки відпрацьованого ядерного палива та радіаційних матеріалів, в тому рахунку й аварійного походження, які накопичено на станції.

Начальник зміни цеху радіаційної безпеки Анатолій СИДОРЕНКО: «Приблизно о 5 годині ранку 24 лютого я отримав повідомлення від начальника зміни про те, що в районі міста Чорнобиль на державному кордоні йде бій. Виходячи з ситуації, було ухвалено рішення на всій території Чорнобильської атомної електростанції ввести режим аварійної готовності. Ми тоді ще не розуміли, що відбувається, багато чого не знали. Перше, що ми зробили — провели перевірку по прізвищах персоналу на всіх робочих

місцях.

Склад оперативної зміни цеху радіаційної безпеки на той момент був 7 працівників. Це провідні інженери та чергові дозиметристи. Моє робоче місце знаходиться у головному корпусі енергоблоку №3. Коли ми отримали інформацію, що в районі адміністративного корпусу вже у бойовому порядку розташована ворожа бронетехніка та озброєні люди, персонал станції не виявив страху, паніки ні в кого не було. Всі виконували свою роботу.

На той момент багато чого треба було обдумати, зрозуміти та, найголовніше, треба було починати свою роботу просто з нуля, тому що в умовах, що склалися, персонал ще ніколи не працював. Найелементарніше — це відпочинок персоналу, при чому безпосередньо на своїх робочих місцях та виконання своїх обов'язків. Персоналом ЦРБ було проведено колосальну роботу із контролю всіх радіаційних параметрів, стаціонарних систем радіаційного контролю, індивідуальних доз опромінення персоналу, маршрутів переміщення. Уся напружена ЦРБ інформація фіксувалась та передавалась персоналу по цехах у вигляді оперативних зведень».

Герої другого ешелону

Кадр з відеосюжету телеканалу «Суспільне ТВ»

Володимир ФАЛЬШОВНИК, начальник зміни станції:

— Вранці 24 лютого мій син мав їхати на роботу, щоб змінити третю зміну. Електричку відмінили — отже, одразу стало зрозуміло, що проблеми із заміною змінного персоналу не уникнути.

Цього ж дня я підійшов у офіс в Славутичі, і ми разом з керівництвом станції почали міркувати над питанням, як будемо працювати і жити далі. Про ротацію розмова йшла з самісінького початку, однак не було зрозуміло, як це зробити.

В цілому ж було зрозуміло, що найближчі кілька днів, чи навіть тиждень можна було лише готуватися до цього, бо раніше ротація точно не відбудеться. Особливо в умовах, коли там йшли активні бойові дії: і в районі станції, і ближче до Києва. Ми ж прекрасно знаємо, що їздимо ми через Білорусь, через територію ворога. Було зрозуміло, що це буде нелегко, довго і складно.

Найважчим було переконати дружину у тому, що мені треба туди їхати. Це перше. Друге — кому їхати? Річ у тім, що ми з Сергієм Васильовичем поїхали, оскільки з тих начальників зміни, хто лишився (якщо не рахувати Валентина Гейко, який вже був на станції), найстарші за віком. Малолітніх дітей у нас немає, у інших — є. Це

Фото працівників ДСП ЧАЕС

питання, що саме ми повинні їхати, вирішилося якось «автоматично». Ми заявили, що поїдемо. Так воно і вишло.

Коли ми приїхали на місце відправки і побачили дерев'яний пласкодонний човен, у який не брали більше 8 людей, ми були дещо здивовані.

На щастя, не було сильного вітру та хвиль. Якби вони були, то, мабуть, ротація у той момент не відбулася б. Добре, що все минулося. Персонал переправити вдалося.

Далі нас вже на березі зустріли озброєні російські військові. Було дивно, що вони вже стояли на «причалі», чи як можна назвати те місце, куди ми причалили.

Сергій МАКЛЮК, начальник зміни станції:

— Щодня тут проводилися наради. Ми на них приходили, а якщо і не приходили, то старший начальник зміни станції видавав нам інформацію телефоном. Звичайно ж, ми знали, чим живе станція. Яка інформація зі станції приходила, ми усю її знали.

Тривога була, обов'язково. Була невдомість, була тривога. Але знаєте, мабуть ми менше переживали за те, як ми там будемо працювати, чи що там буде, а більше за своїх рідних у місті.

Як би там не було, ми виконуємо свою роботу, ми на робочому місці, ми займаємося своєю справою. А от що відбувається у місті, для нас стає невідомим і недоступним, а допомогти ми не можемо.

Судячи з усього, іншої можливості не було, тож через річку Дніпро ми переправлялися на невеликому пласкодонному човні з типовим «дідом Мазаєм» у шапці-вушанці по 8 людей у човні. Нам було простіше, бо ми це робили вдень, а от зміна, яку ми змінили, вони вже закінчували в темноті. У них, мабуть, емоції були набагато «цікавіше», ніж у нас.

Спочатку було майже так, як у мирний час: білоруська митниця, кордон. А потім — наші автобуси, попереду військові росії, позаду військові росії на БТР'ах. Усіх перевірили. Перевірили наплічники, документи і везли нас.

Станом на 20 березня на окупованій ЧАЕС перебував 61 працівник станції. Для цих людей зміна тривала вже понад 600 годин. Начальником зміни з 24 лютого працював Валентин Гейко.

В.Ф.: Було дуже приємно бачити Валентина Гейко, який був живим, здоровим та активним. Доволі швидко він усе розподілив, розповів, кому які дії треба виконувати.

На ЧАЕС нас знову ж таки зустріли озброєні люди. У військових росії на 4 поверсі будівлі КВАНТ знаходився «офіцерський гуртожиток». Там жили генерали і офіцери. Їм треба було, щоб там прибирали. Одного разу зайшов їх офіцер (полковник) і сказав: «Самі прибирати ми не будемо. Військово-полонених до цього долучати ми не будемо, щоб не принижувати їх військову честь. А от серед вашого персоналу ми б хотіли [отримати когось для цих робіт], тому у мене для вас є пропозиція, від якої ви не можете відмовитися, я просто хочу, щоб ви вирішили це питання».

Я пішов до їдальні та поговорив із нашими дівчатами. Двоє з них погодилися. Прибирати треба було по пів години двічі на тиждень — це небагато, й дівчата погодилися. Однак у цей момент почався штурм Славутича, почали стріляти — про це мені по телефону повідомила моя дружина. Ми намагалися з'ясувати у окупаційного командування, що відбувається у Славутичі.

До цього вони ж нам розповідали, що з персоналом ЧАЕС і містом Славутич вони хотіли поводитися максимально тихо-мирно, бо ж розуміли, що потрібен буде персонал для наступних ротаций, і якщо тут розпочнуться активні бойові дії, то персонал розбіжиться, отже не буде кому нас міняти.

На питання, що відбувається, лунали відповіді, що вони тут ні до чого. Потім командування бігало дзвонити

у якоесь їх міністерство, а найбільш бентежною була їх відповідь: «Регулярних військ російської федерації під Славутичем не-має». І це тоді, коли тут йшла війна...

От після цього, коли вони нам дали таку відповідь, ми їм заявили, що будь-яку «співпрацю» з окупантами ми припиняємо, поки у Славутичі не буде порядку, і поки ви не залишите його у спокої.

У результаті ніхто нікуди прибирати не ходив. До речі, вони більше і не зверталися із цим, бо зрозуміли, що «дружити» ми з ними припинили.

Кадр з відеосюжету телеканалу «Суспільне ТВ»

Лелів
та тримали на прицілі водія,

С.М.: Ми замінювали Валентина Олександровича Гейко, який провів на станції понад 30 днів. Один! Ми заїхали удвох, а він там був один. Я думав, що він чомусь буде увесь втомлений та пригнічений, але ж ні, він був молодцем! Бадьорий, енергійний і готовий до роботи. Він усе нам розповів.

Дух персоналу не було пригнічено. Усі люди були у хорошому психологічному стані.

Якщо не брати до уваги, що вони розгромили багато приміщень та обладнання, то ззовні нічого не змінилося. Нам чітко сказали, що ми повинні робити, куди ходити, які дозволи нам потрібно брати, і більше на нас сильного тиску не було. Звісно, це було неприємно, бо всюди стоять озброєні пости, якщо потрібно щось зробити, кудись поїхати чи когось викликати, то ти мушиш звертатися до їх керівництва, щоб воно дозволило. У нас на станції до їх від'їзду було якось більш-менш «рівно». Крім того, що ми були обмежені у пересуванні і у своїй діяльності, сильного тиску на нас не було.

А от під час об'їздів, при обходах персоналу поза своїми робочими місцями, були інциденти. Зокрема, загарбники наводили на людей гранатомет. Зупиняли машину, яка везла сміття на

поки він йшов до них і назад. Подібні інциденти були і на промисловому майданчику.

Відхід окупантів. 31 березня

В.Ф.: До 30 числа у нас під адміністративно-побутовим корпусом стояла їх вишка. Радіовишка чи то зв'язку, чи «глушилка» для дронів, щоб вони не залітали на ЧАЕС. Велетенська 35-метрова вишка на базі автомобіля, і от 30 числа після обіду її згорнули. Фактично — підготували до виїзду.

31-го ж числа вранці, чи не о 08:30 я помітив, що почався активний рух наших військовополонених до актової зали. Вони жили у захисній споруді, у бомбосховищі, а частина з них жила на 3-му поверсі у колишньому санперепускнику. Я вирішив сходити і подивитися, що відбувається. Мені сказали, що усіх женуть у актову залу.

Потім через пару хвилин мені подзвонили співробітники нашої служби фізичного захисту і сказали, що на територію станції зайшло 14 автозаків. В принципі стало зрозуміло, для чого їх збирають, і чого нам чекати.

Так, власне, і почалося — усі їх вояки вишикувалися в ланцюг і їх [нацгвардійців] почали по 10 осіб виводити з

актового залу на територію (автозакі стояли з внутрішнього двору біля АПК-1), обшукували, вдягали наручники і вантажили у автозакі.

Після цього я зателефонував нашому керівництву, повідомив, що відбувається на станції. Потім я зачинив кабінет і зробив оголошення для персоналу, що ці покидьки вивозять наших хлопців у невідомому напрямку.

У нас на поверсі знаходився їх [окупантів] озброєний пост. У них там сидів снайпер і їх варта. Вони почали ломитися в двері, а виявляється, разом з ними і генерал Якушев. Чи то він проходив повз, чи як він опинився поряд — не зрозуміло. Одним словом, він розізлився, почав волати: «Для чого ви влаштовуєте провокації?» А я йому сказав, що я провокації не влаштовую, а оголосив про те, що я бачу.

Ми потім, коли нас вже звільнили з під охорони, виходили у коридор, [бачили], як вони вантажили награване добро. Доходило до того, що вони додумалися залишити під ОВК чотири нових колеса від БТРа, бо вони заважали їм складати награване. Тобто їх менше всього цікавила їх боєготовність, а головне було вкрати якнайбільше.

Був такий кругленький червоненький калорифер, який намагалися запхати у автомобіль, а той все не влазив. Це було моторошне видовище.

С.М.: Після того, як ми зробили оголошення по гучномовцю про те, що окупаційні війська вивозять наших нацгвардійців у невідомому напрямі, нас зачинили у кабінеті, приставили автоматників і заборонили користуватися усіма засобами зв'язку. Після цього, протягом 2-3 годин ми лише чули, що відбувається. Ми чули, як вибивали двері. Ці удари було чутно по усьому АПК-1.

Потім, коли нам дозволили вийти, — це, мабуть, години через 3 — ми змогли бачити, як вони вантажили різні побутові і інші прилади у свої машини. Як вони від'їжджали.

Одним словом, за останній день, за

день від'їзду, вони «компенсували» те, що вони відносно культурно поводити себе до цього. Це був повний ординський погром. Відвертий.

Прапор. 02 квітня

С.М.: Зараз я вже і не згадаю, кому прийшла ця ідея. Хтось із персоналу нагадав, що слід підняти прапор.

Я не знаю, як сказати правильно, але ця церемонія чи це дійство було настільки доречним у тих умовах, і настільки правильним! Усі, хто прийшов, мали піднесені вирази обличчя. Усі раділи, усі із задоволенням співали гімн України. Наш соліст — Сосновий Євген Миколайович — заспівав у гучномов-

вель гімн.

Це було душевно і потрапило дійсно у самісіньку душу. Було чудово. Це було те, що було зроблено дійсно правильно і дуже добре.

В.Ф.: Я спочатку подзвонив керівництву [запитати], де старий прапор. Мені сказали, що Валентин Гейко вивіз його у Славутич. Зараз цей прапор знаходиться у музеї ЧАЕС. Це саме той прапор, який зняли окупанти. Зняли вони його, здається, на другий день, навіть не на перший, і Гейко його забрав.

Я подзвонив директору, сказав йому, що окупанти пішли і треба знайти прапор. А він мені і каже, що прапор відвезли, шукайте у себе! Десь там по кабінетах є, але це треба було ключі знайти... Я по гучномовцю оголосив, що треба прапор, а виявляється їх штук 5 знайшли! У людей багато чого було, і в результаті прапор підняли не

лише перед АПК-1, а й над караулом, над гаражами — всюди, де вони у нас зазвичай були і раніше. Всі їх відно-

вили.

Я оголосив, що об 11 буде підняття прапора. Зібралися усі, хто міг прийти, оскільки усім неможливо покинути робочі місця. Частина персоналу підійшла.

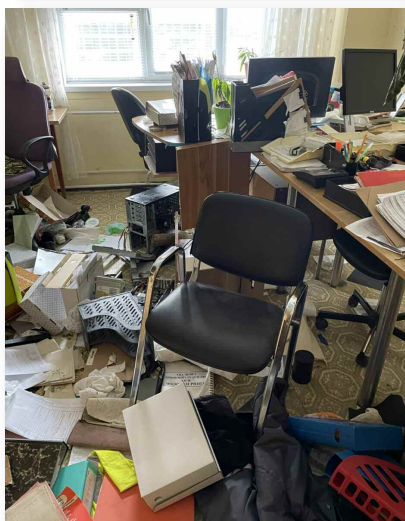
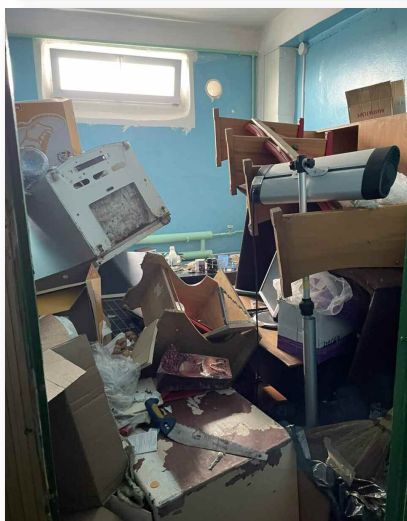
Мені сказали, що мовляв у Жені є гімн. Я думав, що він його запустить з мобільного, а він його сам заспівав своїм голосом. Можливо, така «ручна робота» навіть більше цінується!

09 квітня зміна, у якій були Володимир Фальшовник та Сергій Маклюк, повернулася додому, а на ЧАЕС відправився інший персонал станції.

Фото працівників ДСП ЧАЕС

Відходячи з Чорнобильської АЕС, у переважній кількості станційних приміщень російські окупаційні війська залишили безлад. Персонал станції не лякає перспектива прибирання слідів «руського міра». Просто зараз працівники станції з'ясовують, чи не завдали окупанти шкоди ключовим системам та обладнанню, котрі забезпечують безпеку об'єктів на чорнобильському майданчику.

Чорнобиль-2022: нові виклики

Згадуючи про Чорнобиль напередодні так званих «Чорнобильських днів», ми нерідко вживаємо всталених вже виразів на кшталт «ЧАЕС — територія подвигу».

Проте, зараз ці штамповані вислови набули зовсім іншого забарвлення. І поряд з героями минулого закономірно постають герої нашого часу — ті, що забезпечували безпеку складних технічних об'єктів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС під час збройної агресії російської федерації проти України. Адже кожен з тих, хто працював на промисловому майданчику станції в ті дні, — справжній герой.

26 квітня 1986 року світ дізнався про існування невеличкого поліського містечка, яке дало назву первістку української ядерної енергетики — Чорнобильській АЕС. Згодом світ здригнувся, усвідомлюючи, яку загрозу людству несе позапроектна аварія, що сталася на 4-му енергоблоці ЧАЕС.

Ліквідація наслідків аварії розпочалася безпосередньо в перші хвилини після аварії — руками оперативного персоналу станції, пожежних, а за декілька годин й інших працівників ЧАЕС. Протягом 306 діб тривала героїчна епопея будівництва об'єкта «Укриття» над зруйнованим блоком, дезактивація приміщень станції та прилеглих територій, створення умов для подальшої експлуатації станції.

30 листопада 1986 року «Укриття» було взято у технічне обслуговування, проте це не означало, що ліквідацію наслідків аварії завершено. Ліквідація наслідків триває і досі.

Із набуттям незалежності в серпні 1991 року наша країна успадкувала й увесь тягар пост-чорнобильських проблем, які успішно долає за допомогою світової спільноти. Головним на цьому шляху було усвідомити глибинні, принципові причини того, що сталося у квітні 1986-го, та напрацювати шляхи, які унемож-

ливають повторення подібних трагедій у майбутньому.

Про те, що було зроблено Україною для убезпечення об'єкта «Укриття» (ОУ) у попередні роки, варто нагадати хоча б у контексті нових завдань, котрі виникли внаслідок окупації, яку пережили ЧАЕС та зона відчуження у лютому-квітні 2022 року.

Нагадаємо, що вже в перші післяаварійні роки фахівцям була зрозуміла недосконалість ОУ і необхідність його подальшої трансформації на екологічно безпечну систему.

Перетворення об'єкта «Укриття»

1992 року було оголошено міжнародний конкурс проектів та технічних рішень із перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, що стало першим кроком до міжнародного співробітництва.

За підсумками цього конкурсу, рішенням журі від 17 червня прийнято Концепцію поетапного перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему. В основу Концепції було покладено сім етапів:

1. Дослідження стану об'єкта «Укриття».
2. Інформування громадськості про стан об'єкта «Укриття» та його про-

мислового майданчика.

3. Стабілізація стану об'єкта «Укриття».
4. Будівництво нової захисної споруди навколо об'єкта «Укриття» («Укриття-2»).
5. Будівництво приповерхових сховищ радіоактивних відходів (РАВ).
6. Створення технологічної ділянки сортування та перероблення РАВ.
7. Вилучення, кондиціонування та складування у сховищах радіоактивних матеріалів, які знаходяться у «ОУ-2».

З 1994 по 1998 роки було проведено масштабну роботу із переговорів з міжнародними партнерами, результатами яких стали підписання «Меморандуму про взаєморозуміння між урядом України, урядами країн Великої Сімки та Комісією Європейської Спільноти про закриття Чорнобильської АЕС», розробка Рекомендованого курсу дій, де були визначені потенційні короткострокові та довгострокові заходи та запропоновано комплекс першочергових заходів, а також створення Чорнобильського Фонду «Укриття» (далі — ЧФУ), управління яким доручено Європейському Банку Реконструкції та Розвитку.

З 1998 року розпочався збір інформації, проведення досліджень, підготовки концептуальних проектів,

прийняття на їх основі програмних рішень. Виконання цих завдань було необхідно для розгортання робіт із проєктування та будівництва. В рамках першої фази проєкту було виконано низку робіт, які сприяли підвищенню безпеки об'єкта «Укриття» та поліпшенню інфраструктури.

Пізніше розпочалися проєктування та закупівля обладнання, будівництво та введення в експлуатацію об'єктів та систем, виконано першочергові стабілізаційні заходи конструкцій ОУ, зокрема балок, на які спиралася конструкції ОУ та вентиляційної труби II черги ЧАЕС.

Стабілізація конструкцій об'єкта «Укриття» мала найважливіше значення для забезпечення безпеки персоналу, який і сьогодні працює на промайданчику ЧАЕС, і для жителів територій за межами зони відчуження. Вкрай важлива вона була і для безпечного будівництва НБК, оскільки дозволяла наявному «Укриттю» захистити навколишнє середовище від впливу ПВМ, які знаходяться всередині «саркофагу» до завершення будівництва та введення в експлуатацію нового безпечного конфайнмента. Після цього під захистом НБК повинен був розпочатись демонтаж конструкцій ОУ.

За ці роки було змонтовано та введено в експлуатацію системи моніторингу

та інтегровану базу даних, розроблено технології вилучення паливовмісних матеріалів, реалізовано технічні рішення щодо поводження з водою та пилом. Згодом розпочалося будівництво нового безпечного конфайнмента (НБК) та демонтаж під його оболонкою нестабільних будівельних конструкцій. Рішення вказаних завдань підтримувалося програмою радіологічного захисту, забезпечення технічної та пожежної безпеки, контролем доступу.

27 листопада 2016 року арка НБК була встановлена у проєктне положення.

Щоб коротко пояснити важливість зробленого, наведемо лише один приклад. У 2017 році сумарний «неоргані-

зований» газоаерозольний викид з об'єкта «Укриття» знизився більш ніж у 5 разів у порівнянні із середнім значенням викиду за 2013-2016 рр. Після закриття панелей та герметизації НБК неорганізований викид в атмосферу відсутній. В 10-20 разів знизилась величини потужності дози навколо ОУ.

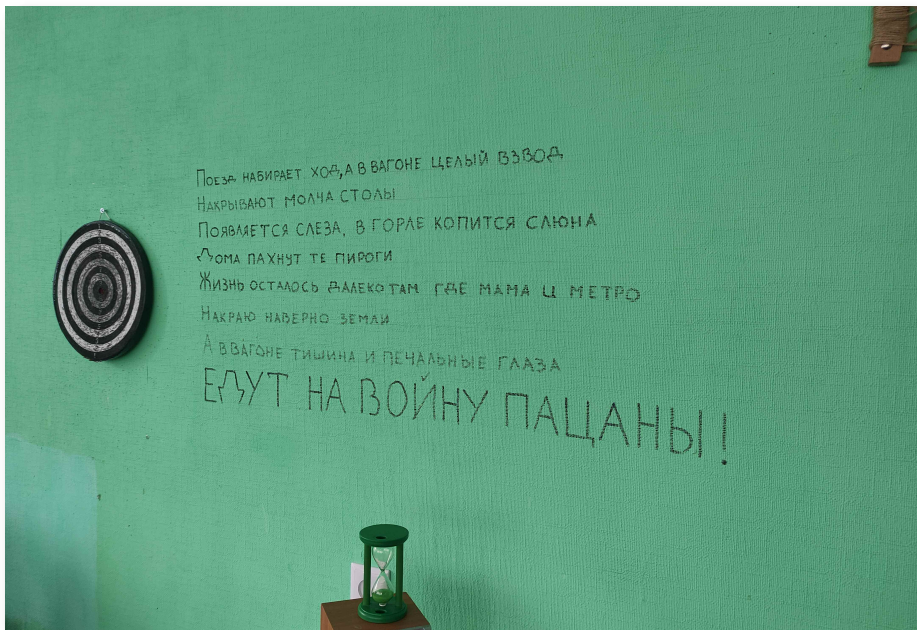
Персонал Чорнобильської АЕС із гордістю зазначав, що за роки незалежності Україна доклала максимум зусиль до призведення «Укриття» в максимально можливий безпечний стан. Колектив станції працював над тим, щоб розпочати наступний етап перетворення ОУ — виконати необхідні дослідження (до процесу були залучені фахівці ІПБ АЕС) та розпочати ранній демонтаж конструкцій, які цього потребують згідно із даними, отриманими в результаті досліджень.

Проте, ці роботи були перервані подією, на яку ЧАЕС та міжнародна спільнота не могли вплинути жодним чином.

24 лютого 2022 року промисловий майданчик Чорнобильської АЕС та зона відчуження стали об'єктами збройного нападу військ російської федерації та фактично стали зоною бойових дій. Світ знову здригнувся при слові «Чорнобиль», розуміючи що відтепер кожен є заручником осіб, які не гребують нічим, зокрема і ядерним тероризмом.

Так, 6 березня відразу три центральні

Сучасний стан об'єктів на майданчику ЧАЕС

На даний час окупаційні війська РФ повністю покинули майданчик ЧАЕС. Виявлені деякі погіршення радіаційної обстановки на проммайданчику ЧАЕС та часткове пошкодження системи фізичного захисту. Всі технологічні системи та системи важливі для безпеки працюють у штатному режимі. Технологічні параметри об'єктів на майданчику ЧАЕС знаходяться в експлуатаційних межах безпечної експлуатації.

Наслідки озброєного захоплення

1. Зруйновано шляхи доправлення персоналу на майданчик ЧАЕС.
2. Розграбовано озброєними військами РФ обладнання, офісні, складські та інструментальні приміщення потребують відновлення для виконання робіт.
3. Пошкоджено систему фізичного захисту периметра, що охороняється, і який також потребує модернізації.
4. Не дотримано правила радіаційного захисту і санітарно-пропускного режиму окупаційними військами РФ, що призвело до деяких погіршень радіаційної обстановки.
5. Порушено норми та правила, встановлені МАГАТЕ, оскільки робітники росатому РФ брали участь у захопленні ЧАЕС та намагалися проникнути до СВЯП-2.
6. Зупинено всі роботи (поточні та за-

інформаційні агентства Росії – Інтерфакс, РИА Новости та ТАСС – поширили дезінформацію з посиланням на «інформоване джерело в одному з компетентних відомств РФ» про те, що Україна нібито із 1994 року має ядерну програму, роботи за якою ніби-то активізувалися у 2014 році за негласним розпорядженням тодішнього голови Української Держави. Й саме цим росіяни намагалися виправдати напад на Україну та захоплення ЗАЕС та ЧАЕС.

Служба зовнішньої розвідки РФ брехливо стверджувала, що «роботи зі створення ядерного вибухового пристрою, яке надалі можна було б використати в конструкції ядерних боєзарядів велися за декількома науковими напрямками, ключова роль відводилася вченим «Харківського фізико-технологічного інституту» (ННЦ ХФТИ), а допомагали їм колеги з наукових інститутів по всій Україні, включаючи Інститут проблем безпеки АЕС (ІПБ АЕС), науковці якого проводили роботи в зоні Чорнобильської АЕС як із виготовлення «брудної» бомби, так і з виділення плутонію, оскільки звичний для Чорнобильської зони підвищений радіаційний фон приховував проведення таких робіт».

Варто зазначити, що генеральний директор Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» академік Микола Шульга та директор Інституту проблем безпеки атомних електростанцій академік

Анатолій Носовський того ж дня вийшли зі спростуванням наведених вище заяв, проте держава-агресор не потребувала правди або хоч якоїсь об'єктивної інформації, оскільки очевидною метою дій РФ в Україні стосовно українських ядерних об'єктів є виключно ядерний шантаж.

І тут важливо зазначити наступне. Чорнобильська АЕС була під окупацією 36 діб. Запорізька АЕС перебуває в окупації вже більше, як півтора місяці. Станом на 25 квітня бої точилися менше, ніж за 30 кілометрів від Південноукраїнської АЕС. Російською Федерацією завдано ударів по Рівненській та Хмельницькій областях, що робить розташовані там АЕС об'єктами ймовірного нападу.

плановані) на ЧАЕС, включаючи перевезення ВЯП із СВЯП-1 до СВЯП-2.

Невідкладні завдання після деокупації об'єктів підприємства

- розмінування та знешкодження боєприпасів;
- відновлення робочих та офісних приміщень;
- закупівля (комплектація) розграбованих та знищених матеріальних цінностей (офісного та технологічного обладнання і видаткових матеріалів);
- ремонт та модернізація системи фізичного захисту;
- відновлення робіт та забезпечення безпечної експлуатації об'єктів із поводження з РАВ і ВЯП та перевезення ВЯП із СВЯП-1 до СВЯП-2;
- проектні роботи та закупівля обладнання для демонтажу нестабільних конструкцій ОУ (розроблення проектної документації, постачання, монтаж, налагодження та введення в експлуатацію BROKK 500 та навісного обладнання);
- створення інфраструктури для тимчасового забезпечення виконання робіт на промайданчику ЧАЕС вахтовим методом (з проживанням персоналу у вільних будівлях);
- виконання робіт із створення лінії подрібнення високоактивних довгомірів;
- забезпечення захисту ЧАЕС від безпілотних літальних апаратів.

Середньо- та довгострокові завдання

1. Демонтаж нестабільних конструкцій НБК-ОУ;
2. Реалізація планів з консервації блоків 1, 2, 3 ЧАЕС та перероблення РАВ; перенесення виробництва бочок і контейнерів для РАВ на майданчик ЧАЕС;
3. Створення автомобільного шляху по території України в обхід республіки Білорусь, що забезпечить безпеку ЧАЕС і дозволить доставляти персонал і вантажі на промайданчик ЧАЕС (дороги, мости);
4. Розробка та реалізація проекту із поводження з пошкодженим ВЯП.

У підсумку, можна стверджувати про наступне.

Озброєне захоплення ядерних об'єктів та об'єктів із поводження з РАВ з точки зору міжнародного права є актом

ядерного тероризму.

На поточний момент умови роботи на майданчику ЧАЕС і зоні відчуження погіршилися. Присутні радіаційні ризики, вибухові загрози та логістичні перешкоди.

Завдяки героїзму персоналу, контроль за станом ядерних матеріалів і радіоактивних відходів не було втрачено, ЧАЕС може виконувати усі роботи з дотриманням правил, норм та стандартів безпеки (із застосуванням компенсаторних заходів).

Існує гостра потреба у додатковому фінансуванні.

На завершення варто зазначити, що світова спільнота розуміє проблеми, які постали перед Чорнобильською АЕС та іншими підприємствами зони відчуження внаслідок варварської агресії російських збройних формувань, що перебували на даній території.

20 квітня 2022 року відбулося онлайн засідання Асамблеї вкладників Рахунку міжнародного співробітництва для Чорнобиля (далі – РМСЧ), в якому представники країн-вкладників РМСЧ, ЄБРР та МАГАТЕ та делегація України під головуванням заступника Міністра захисту довкілля та природних ресурсів Михайла Хорева обговорили поточний стан справ в Чорнобилі.

Під час засідання заступником Голови ДАЗВ Максимом Шевчуком були презентовані наслідки окупації, втрати та відповідні пріоритетні проекти відновлення діяльності підприємств зони відчуження.

Міжнародна спільнота підтримала пропозиції української сторони та ЄБРР, що в рамках роботи РМСЧ наразі необхідно зосередитися на відновлювальних роботах у зоні відчуження та забезпеченні безпечних умов для подальшої діяльності об'єктів, а саме:

- відновлення бар'єрної функції зони відчуження;
- зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС;
- відновлення інфраструктури;
- поводження з РАВ.

Делегація України висловила подяку міжнародній спільноті, урядам країн-вкладників та ЄБРР за їх зусилля у реалізації проектів на промисловому майданчику Чорнобильської АЕС.

За 36 років, які минули після Чорнобильської катастрофи, Україна та міжнародна спільнота зробили величезні зусилля для подолання наслідків найпотужнішої у світі техногенної катастрофи. 1986-й рік показав, яким небезпечним може бути «мирний атом». Сьогодні, як і в далекому вже 1992-му, ми всі стоїмо перед необхідністю усвідомлення, що будь-які найпотужніші надбання та технології, що їх застосовує людство, можуть бути зруйновані внаслідок варварської військової агресії однієї країни проти іншої.

Світ знову змінився, кидаючи всім нам новий наднебезпечний виклик. Отже, нам доведеться долати не лише чисельні наслідки діяльності військ російської федерації навколо ядерних об'єктів України, але й напрацьовувати механізми захисту від цих нових викликів та загроз часу.

Ми пам'ятаємо все

З 25 на 26 квітня на Чорнобильській АЕС та в Славутичі відбулися урочистості із вшанування героїв-чорнобильців. Зважаючи на воєнний стан та викликані ним обмеження, було прийнято рішення уникнути масштабності заходів. Але не провести їх було неможливо, бо
МИ ПАМ'ЯТАЄМО ВСЕ!

Ukraine **NOW** ua

Газета: «Новини ЧАЕС»

Засновник: ДСП «Чорнобильська АЕС»

Газету засновано у 1995 році. Свідectво про держреєстрацію друкованого засобу масової інформації Кі №830 від 11 листопада 2004 року.

Рукописи, надані в редакцію, не редагуються й не рецензуються. Редакційна колегія може не поділяти точку зору авторів публікацій.

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювали: Майя Руденко, Владислав Курочкін, Тетяна Грива, Анастасія Єрашова, Дмитрій Корчак

Зворотній зв'язок: korchak@chnpp.gov.ua